

Žmogus gyvena tarp dviejų polių: materijos ir būties

Žmogus nuolatos gyvena labai sudėtingoje situacijoje. Jis nieko nežino apie jį supantį pasaulį, bet yra verčiamas nuolatos rinktis, kaip suvokti jį supantį pasaulį ir save patį jame. Iš vienos pusės, jis aiškiai supranta, kad jį supa negyva materija, ir gyvybės šią materiją išjudina. Iš kitos pusės jis gyvena savo svajonių, idėjų pasaulyje, kur viskas animuota ir nėra nieko negyvo. Per vidurį, yra būtis, žmogus, kuris įprasmina tiek materijos, tiek idėjų pasaulį.

Būti, suvokti, patirti

Kas yra nebūtinai suvokia, kad yra (tai materija).

Kas suvokia kad yra, neišvengiamai yra (tai gyvybė), bet nebūtinai patiria savo buvimo pasekmes (jausmus).

Bet, kas patiria jausmus, neišvengiamai yra ir suvokia savo buvimą.

Personalizmas ir impersonalizmas

Dvi kategorijos žmonių gyvena šiame pasaulyje: impersonalistai ir personalistai.

Impersonalistai mano, kad idėjos ir svajonės yra iliuzija, o daiktų esmė neturi jokios sąsajos su forma. Vieni impersonalistai sako, kad žmogus yra materijos padarinys, kiti sako, kad žmogus yra būties dalis.

Personalistai sako, kad forma tik atkartoja esmę, o esmė įkūnija bet kokią formą.

Turbūt jokia kita mokykla taip nekovojo už personalizmą, kaip Gaudija vaišnavai.

Personalizmas ir impersonalizmas pažįstami ir apibrėžiami tik kaip priešprieša vienas kitam. Tačiau impersonalistai nekovoja su personalistais, nes jų manymu ši kova taip pat iliuzinė.

Personalistai kovoja su impersonalizmu visomis išgalėmis. Plg. Rūpa Gosvamis BRS apie išsivadavimo menkumą cituoja beveik 50 posmų, nors iliustruodamas kitus dalykus pacituoja tik vieną ar kelis posmus.

Keturi impersonalizmo požymiai Indijos filosofijoje (Bhaktisiddhanta Sarasvati, „Bange Samajkata“ [\[1\]](#))

1. Juslių patirtis yra iliuzija.
2. Materialus pasaulis yra vienintelis egzistuojantis. Čarvaka.
3. Sąmonė yra laikinas materijos reiškiny. Budizmas
4. Egzistuoja tik neduali būties sąmonė. Advaita Vedanta

Brahmai nerūpi žmonių kančios ir jų maldos (S. Radhakrišnan, „Indijos filosofija“)

Filosofija atsiranda iš praktiškų žmogaus poreikių. Jei mąstymo sistema nepaaiškina pagrindinių žmogiškų paskatų ir nesiderina su gilesne religijos prasme, ji negali susilaukti visuotinio pripažinimo. Filosofų spekuliacijos, kurios nesuteikia paguodos sielvarte ar kančioje, yra tik intelektualiai pramoga, o ne rimtas apmąstymas. Šankaros absoliutas, dirbtinis, nejudrus, visiškai neturintis iniciatyvos ir įtakos, negali susilaukti garbinimo. Panašus į Tadž Mahalą, kuris nesuvokia jo keliamo susižavėjimo, absoliutas lieka visiškai abejingas savo garbintojų baimei ir meilei, o visiems tiems, kurie religijos tikslą suvokia kaip filosofijos tikslą – pažinti Dievą, reiškia pažinti Tiesą – Šankaros mokymas atrodo idealus mokslinio paklydimo pavyzdys. Jie jaučia, kad ši teorija nepatenkinama tiek natūralių instinktų, tiek išvystyto intelekto požiūriu.

Vienas bet ne Vienis, Būtybė, bet ne Būtis

Ar gilioje meditacijoje žmogus iš ties atranda vienybę su dievu, ar greičiau su savim?

"Kartais girdžiu sakant, esą bet kokie Aš ir Tu yra tik paviršius, tuo tarpu giliai po jais nebėra nei

žodžio, nei atsako, tik pirmapradė būtis be jokio Priešais, todėl būtina nugrimzti nebylioje Vienybėje, o gyvenimui, kurį tenka gyventi, palikti jo reliatyvumą, užuot užkrovus jam šį suabsoliutintą Aš ir šį suabsoliutintą Tu su jų dialogu. Taip, iš savo paties niekada neužmirštinios patirties aš puikiai žinau, kad esama būsenų, kai atrodo, jog nukrito mus varžę asmeniškumo pančiai ir išgyvename tam tikrą nedalomą vienybę. Tačiau aš nežinau - o siela šitai mielai vaizduojasi ir, žinoma, turi vaizduotis (ir manoji kadaise taip darė), - ar toje patirtyje aš susivieniju su pirmaprade būtimi ar dievybe. Tai perviršis, kurio nebegali sau leisti atsakingas pažinimas. „Atsakingas“ reiškia tai, kad kaip žmogus, kuris įsikibęs laikosi tikrovės, apie anuos išgyvenimus galiu pasakyti tik tai, jog juose patiriu savęs paties nedalią vienybę, kuri neturi nei pavidalo, nei turinio. Galiu šią vienybę vadinti pirmaprade, ikibiografinė, ir galiu manyti, jog ji nekisdama glūdi giliau negu visi biografiniai pokyčiai, giliau negu bet koks sielos vystymasis ar regresas; bet dalykiška, visiškai blaivi atsakingo pažinimo ataskaita rodo, kad ji yra tiesiog vienybė štai šios mano sielos, kurios „pagrindą“ atradau, „pagrindą“, kurio gelmė taip pranoksta visus pavidalus ar turinius, kad manoji dvasia jo negali nelaikyti pirmapradžiu pagrindu (Urgrund).

Be abejonės, mano sielos pamatinei vienybei svetima bet kokia šiame gyvenime patiriama įvairovė, tačiau jai tikrai nesvetima individuacija, nesvetima visų pasaulio sielų įvairovė, sielų, kurioms ji pati priklauso: ši vienkartinė, vienintelė, nepakartojama, neredukuojama, - ši sukurtoji siela. Viena iš žmonių sielų, o ne „visasielė“. Tokiabūtė (Sosein), o ne būtis apskritai.

Žmogaus jausmas nepajėgia atskirti nuosavo Aš vienybės nuo vienybės apskritai; mat tas, kas grimzdimo aktu ar vyksmu nusileido žemiau viso sieloje viešpataujančio daugio srities, tas negali patirti šio Daugio nebebuvoimo kitaip, tik kaip nuosavą vienybę, kitaip tariant, savąjį nebebuvoimą-įvairovę kaip būties nebebuvoimą-sudvejinta, kaip atskleistą arba pripildytą nedvejybę (Zweitlosigkeit). Buvimas vienu nebegali savęs suvokti šiaipus individuacijos, tačiau taip pat negali suvokti ir šiaipus Aš ir Tu dvejbės, mat atrodo, kad sielos paribio patirčiai „viena“ būtinai sutampa su Vieniu.

Tačiau išgyventą vienybę pažįsta ir tas, kas gyvena dialogiškai. Tai yra būtent gyvenimo vienybė, vienybė, kurios, vieną kartą tikrai pasiektos, nebesunaikina jokios metamorfozės, vienybė, kuri nebegali būti padalinta į pilką kasdienybę ir „sudievintas“ aukštąsias valandas; tai vienybė nenutrūkstamo, neatitraukiamo buvojimo (Verharren) konkretybėje, kurioje girdime žodį ir galime bandyti išskiemenuoti atsaką." (Martin Buber, „Dialogo principas II“

Śrīmad Bhāgavatam (7.15.62-66) apie tikrą vienybę tarp Dievo ir gyvos esybės (bhakto) kalba kaip apie interesų vienybę (bhāvādvaita), darbų vienybę (kriyādvaita), aplinkos vienovę (dravyādvaita).

Personalizmas reiškiasi kas kartą ir ten, kur atrandame santykį

Vienyje negali būti santykio. Santykis gali egzistuoti tik tarp daugio.

Jei viskas yra tik sąmonė, ši sąmonė būtų nesąmoninga, nes tik suvoktų, bet nesuvoktų nieko, nes bet ko suvokimas jau būtų santykis tarp sąmonės ir suvokiamo objekto. Apie tai ir kalba Šankara ir budizmas.

Santykis egzistuoja fizikiniame pasaulyje.

Santykis egzistuoja kalboje, tarp skirtingų kalbos dalių, tarp skirtingų to paties žodžio formų.

Santykis egzistuoja kaip pamatinė idėjos idėja.

---

[1] Bañge Sāmājikatā reviews four types of nonpersonal thought in Indic philosophy. The first regards sensory experience as an illusion; thus it devalues the importance of the world while refraining from making final statements about the nature of absolute reality. According to Bañge Sāmājikatā, this perspective falls short because it cannot account for the enormous variety of objects found in the world. The second type is similar to the first in the sense that it refrains from drawing any conclusion about the nature of ultimate reality, but differs in the sense that it ascribes exclusive value to matter. As an example of this mode of thinking Bañge Sāmājikatā offers Carvaka's radical materialism, which rejects any claim of an existence beyond the material world. The third type of nonpersonalism denies the eternal reality of consciousness and strives for a state of senselessness beyond personal awareness. It conceives of consciousness as a transitory and external attribute that ceases to exist when the state of ultimate liberation is achieved. Bañge Sāmājikatā explains, in this regard, that unless one accepts the reality of conscious experience, neither the world nor knowledge itself can be proven to be real. The fourth type, represented by the philosophy of advaita, posits that ultimate

reality consists of infinite nondual consciousness. In the liberated state, the seer is said to become one with this infinite consciousness after fully comprehending the falsity of projecting material attributes onto ultimate reality. The advaita perspective is viewed by Bhaktisiddhānta as a negating philosophy that resists any attempt to explain brahman in terms of features that even vaguely resemble those of this world (nirviśesa, or “without” viśesa, i.e., the differentiating element).